

Gabriel Chevallier

Korku

Türkçesi: Hüseyin Can Akyıldız

Roman

İÇİNDEKİLER

Kulak Vermek Zorunda Olduklarımız	
<i>John Berger'dan Önsöz</i>	7
1951 baskısının önsözünden	13

YARA

I. Afiş	19
II. Talim	29
III. Savaş Alanı	39
IV. Ateşle Vaftiz	52
V. Barikatlar	65
VI. Hastane	96
VII. İyileşme	138

KUYTUDA

I. Sakin Mıntıklar	151
II. - 30 Derece	186
III. Chemin de Dames	196
IV. Aisne	233
V. Champagne'da	259
VI. Ateşi Kesin!	288

YARA

Koyun deęilim. Demek ki hiçbir Őey deęilim.

Stendhal

I. AFİŞ

Aynı tip bireylerden oluşan toplulukların (halkların) arz ettiği en büyük tehlike, nesilden nesile gittikçe artan ve ardındaki gölge misali istikrarın peşine düşen bir aptallıktır.

Nietzsche

İçten içe yanmakta olan ateş, Avrupa'nın derinliklerini tutuşturmaya başlamıştı bile. Oysa Fransa tasadan uzaktı; insanlar açık renk tuvaletlerini, hasır şapkalarını ve pazen pantolonlarını giymiş, tatile çıkmak üzere son hazırlıklarını yapıyorlardı. Bulutsuz, iyimser bir mavilikle kaplı gökyüzünün altında hava korkunç derecede sıcaktı. Kuraklık olabilirdi. Şehir dışında yahut deniz kenarında hava güzel olacaktı. Kafelerin önü taze absent kokuyor, çingeneler insanı coşturan *Şen Dul* parçasını çalıyorlardı. Gazeteler uzun uzadıya kamuyu meşgul eden önemli bir davayı yazmıştı. Kimilerinin "eli kanlı Cail-laux" dediği zat aklanacak mıydı yoksa hüküm mü giyecekti? Acaba avukatı olan gür sesli Labori ve bizi bir zaman idare etmiş olan (kimilerinin deyişiyle kurtarmış olan) o burnundan soluyan, kırmızı suratlı kocası, ceketli, tıfıl Borgia onu kurtarabilecek miydi? İnsanlar daha ötesini düşünmüyorlardı. Trenler ağzına kadar tatilcilerle doluydu, garlardaki gişeler durmadan gidiş dönüş bileti satıyordu: Zenginleri iki ay sürecek bir tatil bekliyordu.

Birden o berrak gökte art arda devasa yıldırımlar düşmeye başladı: Ultimatom üstüne ultimatom yağıyordu. Ama Fransa, bulutların birikmeye başladığı doğuya bakarak "Fırtına orada kopacak" diye düşündü.

L'Île-de-France'un berrak göğü gürlledi. Yıldırım dışişleri bakanlığı üzerine düşmüştü.

Acil! Telgraf hattı durmaksızın işlemeye başladı. Ulusal çıkarlar söz konusuydu. Posta daireleri "Acil" başlıklı, şifreli telgraflar çekiyordu.

Bütün belediye binalarına duyurular asıldı.

Bağırışlar işitmeye başladı: "Duyurular asılmış!"

Sokak birden hareketlendi, bir koşuşturma başladı.

Kafeler, mağazalar, sinemalar, müzeler, bankalar, kiliseler, garsoniyerler ve karakollar, hepsi boşaldı.

Bütün Fransa afişin önünde dikilmiş, okuyordu: "Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik – Genel seferberlik ilan edildi."

Bütün Fransa, afişi görebilmek için parmakucunda yükselmiş, kardeşçe birbirine sokulmuş, sersemleten güneşin altında kan ter içinde kalmış halde, anlamadığı o kelimeyi tekrar edip duruyordu: "Seferberlik."

Derken kalabalığın içinde bir ses torpil gibi patladı: SAVAŞ BAŞLIYOR!

Sonra Fransa kıpırdanmaya başladı, daracık caddelere, köylere, kasabalara döküldü: Savaş, savaş, savaş...

İşte, şuracıkta! Savaş!

Korucular davullarıyla duyuruyor; eski Roma usulü çan kuleleri, gotik tarz ince çan kuleleri çanlarıyla uçan kuşa duyuruyor: Savaş!

Üç renkli* kabinlerinde bekleyen nöbetçiler silah gösteriyor, belediye başkanları kuşaklarını takıyor. Valiler eski üniformalarını tekrar giyiyor. Generaller emirlerindeki mühendisleri bir araya topluyor. Şaşkın ve heyecanlı bakanlar toplanıp danışma meclisleri kuruyor. Öyle ya, daha önce benzerini görmedikleri bir savaş bu!

Banka memurları, terzi ve manifaturacı çırakları, işçiler, daktilocular, kapıcılar, hiçbiri yerinde duramıyor. Gişeler, kasalar, fabrikalar, bürolar... hepsi birer birer kapanıyor. Demir kepenkler iniyor. Haydi bakalım!

Askerler ağırbaşlı bir havaya bürünüp tezahüratlara gülümseyerek karşılık veriyorlar. Bu işi meslek olarak icra edenlerle "Yükselmenin vaktidir; alt rütbelerde sürünmeye paydos!" diyorlar.

* Fransız bayrağının renkleri. (e.n.)

Kıpır kıpır sokaklarda kadınlı erkekli kol kola girmiş insanlar anlamsız, baş döndüren bir farandol dansına başlıyor. Çünkü savaş kapıda. Savaş habercisi afişlerin belediye binasına yapıştırıldığı o olağanüstü günün gecesinde, bu dans bir süre devam ediyor.

Sanki bir şölen başlıyor.

Sadece kafeler açık kalmış.

Havada hâlâ barış zamanlarından kalma o taze absent kokusu asılı.

Kadınlar ağlıyor. Bir felaket sezdiklerinden mi? Yoksa sinir bozukluğundan mı?

Savaş!

Herkes onun için hazırlanıyor. Herkes oraya gidiyor.

Peki nedir savaş?

Kimse bilmiyor...

Sonuncusu yaşanalı kırk yıldan fazla oluyor. O zamanlara tanıklık etmiş, madalyasını göğsünde taşıyan çok az insan kaldı; onlar da Invalides meydanında pekâlâ karşılaşabileceğiniz, gençlikleri yitip gitmiş, kem küm edip duran ihtiyarlar. Fransızlar, "70'teki savaşı kaybettiysek kahramanlık göstermediğimizden değil, Bazaine'in ihaneti yüzünden kaybettik," diye düşünüyor; "Ah şu Bazaine olmasaydı."

Aradan geçen yıllar boyunca, uzaklarda gerçekleşen birkaç savaştan bahsettiler bize. İngilizler ve Boerler arasında yaşanan savaş gibi. Bilhassa Caran d'Ache'in çizimleri ve devlet büyüklerinin resmedildiği gravürler sayesinde bu konuda bir fikrimiz oldu. Cesur Başkan Kruger sağlam direnmişti, onu sevdik, galip gelmesini istedik. Sırf Jean D'arc'ı yakarak öldüren ve Napolyon'u Saint-Hélène'de şehit eden İngilizler günlerini görsün diye. Sonra Port-Arthur, yani Rusya-Japonya savaşı patlak verdi. Demiryolları olmayan –hakikaten de doğrudu bu– müttefiğimiz Kazakları bozguna uğratan Japonlar yiğit askerlerdi. Sömürge savaşları bize pek tehlikeli görünmedi. Çöl sınırlarına yapılan seferler, yağmalanan çadır kentler, sipahilerin kırmızı maşlahları, telkâri tüfekleriyle havaya sıkın ve sonra küçük atları üzerinde kayıplara karışan Araplar geliyordu gözlerimizin önüne.

Muhabirler için bulunmaz nimet olan Balkan savaşlarına gelince, bize azıcık olsun dokunmadılar. Biz Avrupa'nın göbeğinde bulunanlar, kendi uygarlığımızın üstünlüğünden pek emin, oraların alt sınıftan insanlarla dolu olduğunu varsayardık. Onların arasındaki savaşlar bizim gözümüzde banliyölerin ücra köşelerinde birbirine giren ser-serilerin itiş kakışından farksızdı.

Savaşa kafa yormaktan epey uzaktık. Hayalimizde canlandırabilmek için bile azıcık bildiğimiz kadarıyla tarihe başvurmamız gerekiyordu. Tarih, güven verir. Orada görkemli savaşlar, zaferler, unutulmaz söylevler, ünlü ve ilginç simalarla dolu bir geçmiş buluruz: Charles Martel, Charlemagne, Filistin dönüşü bir meşenin altına tünemiş Saint-Louis, İngilizleri defeden Jean D'Arc, bir yandan madalyalarını öpüp bir yandan insanları hapse tıkan riyakâr XI. Louis, "Onurumuz dışında her şeyi kaybettik," diyen yiğit I. François, "Krallığı kurtarmak için ayın yapmaya değer," diyen alaycı ama iyi huylu IV. Henri, kimden peydahladığı bilinmeyen piçleriyle meşhur Majesteleri XIV. Louis, bütün kadın düşkünü ve şovenist krallarımız, belâgat sahibi devrimcilerimiz, Bayard, Jean Bart, Condé, Turenne, Moreau, Hoche, Masséna... Ve hepsinin üstünde, atılan topların dummanları arasında yükselen o muhteşem Korsika adasının tepesinde, üzerinde sımsıkı üniformasıyla, hepsi de tüylü miğferleri içindeki mareşalleri, dükleri, prensleri, kırmızılar içindeki kralları arasında dikilen Napolyon'un hayali.

Yüzyıllar boyunca Avrupa'nın altını üstüne getirdikten sonra, yaş almış olmanın da etkisiyle daha barışçıl hale gelmiştik tabii. Ama arayan bizi yerimizde bulur. Zarlar atıldı! Savaşa gitmeli! Korkmuyoruz, yoldayız! Bizler hâlâ Fransızlarız!

İnsanlar aptal ve cahiller, sefalet içinde oluşları da bundan. Düşünmek yerine kendilerine söylenen, öğretilen şeye inanıyorlar. Kölelikten rezil bir tat aldıkları için hiç sorgulamadan bir lider ya da efendi seçiyorlar kendilerine.

İnsan, tam bir koyun. Orduların kurulması, savaşların yapılması bu sayede mümkün oluyor. Gösterdikleri o aptalca uysallığın kurbanı olarak ölüp gidiyorlar.